

L'ESTUDI GENERAL DE BARCELONA. NOVES INVESTIGACIONS

RIERA BLANCO, Manuel

RESUM: Amb base a la *Corba de Progrés i Temps*, s'exposen noves investigacions sobre L'Estudi General de Barcelona, en els punts següents : El Cartulari, anys 1414-1420; Els Ribesaltes, any 1474; Una espúria "*universitat*" d'un Col·legi de Metges i Cirurgians, amb aplicació de pragmàtiques de Pau i Treva, any 1505; Graduats de Medicina i llicències de cirurgians, en el període de 1516 a 1532.

Paraules clau: "Ensenyament de la medicina a la Baixa Edat Mitjana"; "El Protofísic Ribesaltes i els seus fills"; "Ensenyament de la Medicina a l'inici de la Edat Moderna"; "Graus de metges i llicències de cirurgians"; "Ensenyaments superiors contra els Privilegis del Rei i les Constitucions de Catalunya".

RESUMEN: Con base en la *Curva de Progreso y Tiempo*, se exponen nuevas investigaciones sobre El Estudio General de Barcelona en los puntos siguientes: El Cartulario, años 1414-1420; Los Ribesaltes, año 1474: Una espúrea "*universidad*" de un Colegio de Médicos y Cirujanos, con aplicación de las pragmáticas de Paz y Tregua, año 1505; Graduados en Medicina y licencias de cirujanos en el periodo de 1516 a 1532.

Palabras clave: "Enseñanzas de la medicina en la Baja Edad Media": "El Protofísico Ribesaltes y sus hijos"; "Enseñanzas de la Medicina a inicios de la Edad Moderna"; "Grados de medicina y licencias de cirujanos"; "Enseñanzas superiores contra los Privilegios del Rey y las Constituciones de Cataluña".

*

Hem de recordar la *Corba de Progrés i Temps* en un gràfic de coordenades, aplicades a la investigació i recerca, realitzades fins ara sobre L'Estudi General d'Arts i Medicina de Barcelona.

Des de 1961 i fins a 1971, amb les recerques dels professors Antonio de la Torre, Jordi Rubió i Balaguer i altres investigadors, s'inicià un progrés sobre els coneixements de les ensenyances a Barcelona i concretament del seu Estudi General, amb la publicació a l'any 1971 dels "*Documentos para la Historia de la Universidad de Barcelona. I Preliminares*", però la corba de progrés s'estabilitzà quedant en posició horitzontal perquè

Manuel Riera Blanco

s'anuncià un nou volum dels documents a partir de l'any 1451, i no es publicaren (ignorem el motiu) i així han estat 35 anys, fins que a PAHCS (Publicacions de l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut) publicaren a l'any 2007 "*L'Estudi General d'Arts i Medicina de Barcelona*" i aquí s'inicia una nova *corba de progrés*, d'ascens en vertical arribant a un màxim, que és on està actualment i que es farà horitzontal, fins que noves idees tornin a iniciar el nou progrés.

Ara les noves investigacions sobre "*L'Estudi General d'Arts i Medicina de Barcelona*", van per dues bandes :

- La troballa en una bossa de les deixalles de l'Arxiu de Protocols de Barcelona (Reg. 246-46, bossa), que ens falta analitzar.
- Comparar les nostres investigacions i conclusions amb les que hem trobat i s'expressen en els autors de treballs de l'Estudi General que ens precediren en les investigacions, per reafirmar o corregir.

Hem de ser progressistes, la lectura del llibre de "*L'Estudi General d'Arts i Medicina de Barcelona*" pot ajudar-nos i estimular-nos per progressar en noves investigacions i en els estudis, que encara estan pendents.

En aquesta comunicació exposarem de forma esquemàtica alguns del temes de la bossa del registre 246-46 de L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB). En aquesta bossa hem pogut comptar 54 documents, de format divers, la seva situació no guarda cap ordre, en alguns és assenyalada la data en llapis al marge esquerre. Escrits generalment amb llengua llatina. Pel nostre interès els hem classificat cronològicament i així els exposarem, amb el número de situació que ocupen a la bossa del registre. Hem de dir que és difícil classificar-los si no es té noció del tema de l'Estudi General.

I- EL CARTULARI, anys 1414-1420.

Not. Joan Lunes .Reg. 296/ 46, BOSSA nº 23.

És un plec de 8 folis dobles, cosits, 4 folis escrits per les dues bandes.

És una espècie de CARTULARI de còpies notariales validades, corresponents a Privilegis i Edictes d'interès per l'Estudi General de Barcelona. Són:

1er. Còpia notarial validada de 15 de gener de 1414.

És el privilegi del rei Martí I de 10 de gener de 1401 de fundació de *Studium Generale artis auxiliaris et egregie medicine*, necessària per sostenir l'indigent fragilitat humana.

- Excepte els escrits de la validació del notari i les firmes de testimonis, és igual que el de l'arxiu d'ACA.
- El notari Joan Almeri, descriu el pergamí inicial : era un plec de dos folis.
 - . el primer foli escrit per les dues bandes amb 31 ratlles cada una.
 - . el segon foli només escrit a la primera banda, amb 21 ratlles.

Aquí ens adonem que la institució reial ja era Estudi General, amb una sola ciència: la Medicina. Era així perquè el rei podia fer-ho. Creiem que és absurd dir que era una facultat de Medicina, quan era un Estudi General de Medicina.

2on. Còpia notarial validada el 15 de gener de 1414.

És un pergamí del Papa d'Avinyó Benet XIII, datat a dita ciutat a les *nones Julii Pontificatus* ...del mateix Benet XIII... *Anno septimo* , que ha de ser el 7 juliol de 1402, que estímem l'any setè del pontificat de l'antipapa.

El pergamí protagonitzat pel senyor Fernando de la Misericòrdia Divina, dotzè apòstol viu de la Santa Romana Església, prevere, estimadíssim a la Cort d'Aragó i cardenal d'Aragó.

3er. Còpia notarial validada també el 15 de gener de 1414.

És el privilegi del rei Martí I, datat a València el 12 d'abril de 1402.

És la concessió de la protecció especial "*a vos dilectes nostris cancellarium, decanum singulosque magistros ac universitatem et studentes, tam presentes quam futuris in Studio medicinae civitatis Barchinones, necnon uxores, filios familiaris et bona vestra quan habita quan habende sub nostra proteccione speciale...*", que permetien les Constitucions Generals de Catalunya.

4art. Còpia notarial validada el 20 de gener de 1420.

És la concessió del rei Alfons a Barcelona de 29 de desembre de 1419, *Pro Studio phisice et chirurgie civitatis Barchinone*. Era un edicte per fer respectar la Constitució de 1283 que s'inicia: "*Ni Nos ni els oficials nostres espoliem*".

Ens interessa considerar la còpia notarial del pergamí del Papa:

- Tenim antecedents del segle XVIII, d'Antoni de Capmany (*Memòries* II, 817).

. diu que el Papa concedí la butlla a favor de l'Estudi el 2 de maig de 1400. Aquesta butlla no es coneix. Encara no podem dir si és la que hem trobat.

- Vidal, *Reseña Historica de la Universidad Literaria de Barcelona* (p. 7), any 1881, cita una butlla datada el 7 de juliol de 1400. Aquest document pot ser el que ara aportem, nosaltres considerem l'any 1395 el primer any del pontificat de Benet XIII. I Vidal pot considerar com primer any el de 1394 i, per tant, datada el 7 de juliol de 1400, en aquest cas pensem deuria estar en primer lloc en el cartulari i no hi és. L'antipapa antecessor va ser Climent VII (Robert de Ginebra) que va morir a Avinyó el 29 de setembre de 1494. Pedro Martínez de Luna, abans que Papa, hagué d'ordenar-se prevere i bisbe. No hem trobat la data concreta que Benet XIII va ésser erigit Pontífex. A més, el privilegi del Papa havia sigut demanat pel rei Martí I, el 10 de desembre de 1400 (*La Torre*, doc. nº. 66), la resposta d'aquesta carta no podia ser el 7 de juliol de 1400.

- A la còpia del pergamí : El senyor Fernando de la Misericòrdia Divina, 12è apòstol viu de la santa Romana Església, prevere i cardenal d'Aragó, ha de ser Fernando Calvillo, cardenal i bisbe de Tarazona, doncs en aquest últim punt, el document ho fa constar.

S'exposen les excel·lències de la ciutat de Barcelona i el seu districte o metropolitana regió, plena de vigor, vitalitat, fertilitat i hospitalària, insigne de multituds i altres comoditats que tant per mar i per terra aportaran els estudiants, i complint també els desigs dels pares dels estudiants i docents, els quals troben totes les excel·lències i les gràcies del món i, decorada per la ciència serà fecunda en els seus fruits i cim de la plenitud àuria de la literatura universal. Amb l'Estudi General de la Ciència de la Medicina, desitjosa de rebre no sols els habitants de la ciutat i de la regió per paterna sol·licitud i també dels forasters que vindran pel mateix camí de l'Estudi. I al senyor rei i als cònsols de la ciutat de Barcelona pel demés tinguin Estudi General de la ciència de la Medicina.

De la sol·licitud de butlla pontifícia, ens diuen: *tenen per costum guardar silenci de la butlla, perquè no poden expedir les dites gràcies* . Hem de fer notar que tampoc es va concedir per el Papa: "*Similia privilegia et libertate per predecessores vestros concessas universitati Stuidii medicorum Montispesulani ...*" que demanava el rei Martí a Benet XIII el 10 de desembre de 1400.

Però si com hem vist el privilegi del Papa aprova l'Estudi, concedint que la ciutat Barcelona tingui perpètuament al mateix lloc i en temps futur l'Estudi General de la ciència de la Medicina i li sigui lícit curar, remeiar i tenir estatuts, ordenacions, concessions i honors *del domine mei Papam ...* i li donen l'indult i les altres gràcies... sota la butlla plumbea, *Butllata*, del Sant Pare.

Amb lògica, el rei Martí I podia concedir els privilegis a l'Estudi General de Barcelona que havien concedit els seus predecessors a l'Estudi de Montpeller, però el rei no podia concedir els que havien atorgat els predecessors dels Sants Pares a Montpeller, i pel que es diu l'antipapa Benet XIII, tampoc els podia concedir i no ho fa.

- Aquest pergami pot guardar relació amb una carta del rei Martí escrita a València el 24 de setembre de 1402. Com les seves pretensions anteriors *no foren ateses ni rebutjades*, insisteix altra vegada al Papa per a què concedeixi a l'Estudi General de Barcelona privilegis similars als que altres Sants Pares donaren a l'Estudi General de Medicina de Montpeller. En aquesta relació de Jordi Rubió i Balaguer, en lloc "de Papa" va escriure "Benet XIII", però aquest nom no apareix escrit a la carta. Creiem que el rei Martí el 24 de setembre de 1402, **va escriure al papa de Roma** (no al d'Avinyó), **doncs també** el mateix dia 24 de setembre, el rei Martí escrigué a "*Digitur Berengarior Riera, procuratori regio in curia romana*" sobre l'assumpte de la carta precedent d'igual data tramesa al Papa: ens referim als privilegis concedits pels antecessors del Sant Pare a la *universitate Studii medicine ville Montis-pesulani en temps passats concedits*.

Però la Història assentada en el punt precedent ens suggereix que dir "*cúria romana*" és equivalent a la mateixa "*cúria*" que exercia al voltant dels Papes d'Avinyó; segons aquest criteri hem de creure que Berenguer Riera exercia de reial procurador a la ciutat d'Avinyó i no a la Roma dels Sants Pares. El 14 de febrer de 1398, Berenguer Riera és *procuratori* de la *curia romana* i Jordi Rubió tradueix procurador de la "*curia Pontifícia*", ara el rei li dóna instruccions enviades pel cavaller Pere Pardo. Sembla també que el rei Martí I no volia tractes amb el Papa de Roma Bonifaci IX (1389 a 1404), el què no vol dir no li enviés espies. Així hem de creure que la Cúria romana estava també al *Palazo Appostolico de Avinnon*.

El dit cartulari té un altre interès:

Notem que al CARTULARI no hi figura cap privilegi corresponent a la facultat d'Arts, quan l'última inscripció és de l'any 1420. Ho atribuïm a que aquest privilegi els va impedir

Manuel Riera Blanco

l'elecció de canceller concedida en el primer privilegi del rei Martí, que va ser corregida a l'unificar els dos cancellers d'Arts i Medicina; per això procuraren pensar només en el privilegi de Medicina i posar la Medicina al davant de les Arts o fer desaparèixer aquestes com en el cas del Cartulari.

II – ELS RIBESALTES, any 1475.

Not. Joan Lunes . Reg. 296 / 46, BOSSA, nº. 10

És un plec format per dos folis, al centre del plec hi ha cosida una quartilla

- les quatre bandes del folis són escrites en llatí,
- i la quartilla en català, escrita apaïxada.

El document està encapçalat amb la data en llatí, divendres 28 de juliol de 1475.

- És una procura, una carta de poder nominada per Joan de Ribesaltes protofísic del rei a la ciutat de Barcelona.
- L'acompanyen els seus fills Gaspar de Ribesaltes i Joan de Ribesaltes
- En són testimonis: Pedro de Santodomingo i Luis de Calatayud.

Es tracta de la venda d'unes propietats a la ciutat de Palerm, illa de Sicília.

Joan de Ribesaltes era al 1475, Protofísic del rei Joan II a la ciutat de Barcelona. El 1479 el nou rei Ferran II mantingué en el seu lloc els protofísics conversos i Joan de Ribesaltes continuà fins morir al 1491. Per aquest document sabem que tenia dos fills, Gaspar i Joan, però no tenim dades de que en Joan fos metge. El document tracta de qüestions comercials entre Barcelona i Calatayud per una banda i Barcelona i Palerm per l'altre. Calatayud tenia una comunitat jueva molt important i d'esperit comercial.

III - UNA ESPÚRIA “UNIVERSITAT” D'UN COL·LEGI DE METGES I CIRURGIANS I LES PRAGMÀTIQUES DE PAU I TREVA, any 1505.

Not. Joan Lunes. Reg. 296/ 46, BOSSA

Els protagonistes són, l'Estudi General d'Arts i Medicina de Barcelona, fundat pel rei Martí I d'Aragó l'any 1401, i una denominada “*universitat*” d'un Col·legi de Metges i Cirurgians, que, segons els documents, hem de considerar espúria, falsa, o per intrusió, contra la llei.

Els documents que aportem son d'origen jurídic, datats a l'any 1505, amb acció a Barcelona i Manresa. Es tracta de la revisió d'un procés judicial que ha portat a un metge, mestre examinat de medicina, i a un cirurgià a les presons (in carceres), amb la pretensió d'aconseguir una nova vista judicial, junt amb la llibertat dels empresonats.

Estudiarem tres documents:

1- PRIMER DOCUMENT encapçalament "Iesus": (Bossa, núm. 12).

En el primer document considerem que és l'assessor jurídic de la cúria del veguer que exposa una sèrie de raonaments de dret, que estima certs, amb la base jurídica de les pragmàtiques de Pau i Treva; per a continuació assenyalar i considerar: les vies judicials que es poden seguir; presenten els actors, el denunciant i els denunciats, amb les consideracions oportunes per a seguir.

Així l'assessor judicial comença per exposar (línies 1 a 8) una sèrie de consideracions diverses sobre la cita del testimoni de Pau i Treva i portar la veritat al perjudici; recordar el temps de comparèixer, firmar i tornar la penyora i que no obstant, els mateixos denunciats han d'estar cinc dies en càstig, així com al dia quinzè. També recorda que amb indicis, no pot el relator ponent llicenciar els quinze dies que siguin dies de presó, veure que el testimoni de Pau i Treva tenia satisfeta la suficiència i tornar a firmar de iure com tenir en garantia per tercera classe que tenen les constitucions per pragmàtica sanció.

A continuació i dintre del primer ítem, exposa (línies 8 a 20) que la causa es pot portar dintre de tres vies: "el vicari", o sia el veguer de la ciutat de Barcelona; "el vicari" o veguer de Catalunya (entenem que es refereixen al Governador de Catalunya); i finalment, la Reial Audiència. Assenyalen peculiaritats de cada via.

Després d'aquest últim punt, ens donen el noms dels actors del procés, el dos denunciats: un mestre examinat en Medicina, sense graus acadèmics, i un cirurgià. El denunciant, era una institució reial.

En la traducció llatina s'expressen així:

"De qui per aquells de l'acte de la execució apel·lar i clara descobrir quant injusta, quant injustificat i quant sobtat fou el procés per vos honorable dux, veguer de Manresa, en la declaració i augment per vos feta sobre certa revisió al Mestre Antoni Amiguet i Jaume Bofill per convocar en segona

Manuel Riera Blanco

vegada les qüestions de Pau i Treva junt a la instància de la universitat de l'Estudi General d'Arts i Medicina de la ciutat de Barcelona, en quan sens dubte amb les presons de dies el Doctor relator ponent com el quinzè era el dia quart del present mes de Jané i cert en que el cinquè a dits quinze dies deuria en tal lloc estar i vos (el veguer de Manresa) no podríeu a ells i algun llibertar o bé llicenciar (ratlles. 20 a 28).

A partir d'aquest punt són qüestions legals que no considerem d'interès aquí.

2 - SEGON DOCUMENT, encapçalament “Iesus n. Hyeronimus” (Bossa núm. 13).

El segon document, amb la mateixa cal·ligrafia que l'anterior, escrit a les dues primeres bandes d'un plec de dos folis, el transcrivim en les parts que és possible, doncs està trencat i falten ratlles.

Després de l'encapçalament citat s'inicia :

- “En presència de vos el honorable senyor Veguer de Manresa per Pau i Treva , trencar sense raó, violar.

Segueix a la segona ratlla un espai en blanc amb una nota marginal que fa referència al marge esquerre i seguint el document, diu:

- Primer “el síndic i actor per el venerable Joan Vila, batxiller en Medicina magnífic ciutadà de Barcelona, Síndic i actor i agent constituït” i en línia pleníssima de la potestat a sota escrita “ab alma universitate” Estudi General d'Arts i Medicina de la ciutat de Barcelona, & Antoni Amiguet mestre, en Medicina i Jaume Bofil, cirurgià i dels quals “ in solidum”, a fi de que a un sol i a tots llibertant de llavors ençà i als que usen la dita universitat per el seu privilegi i antiquíssima i laudable costum i te pacífica possessió, reprovant, llicenciant i altres actes exercint, el que altres universitats de Estudi d'Arts i Medicina (fem notar no diu Estudi General) fan de costum i habitualment la dita universitat donar llicències als cirurgians exercint la cirurgia d'ofici per ells examinats i a tots de Medicina i Cirurgia; i uns per dites universitats llicenciant liberalment, presumint i presumeixen per tot el present Principat, exercint l'ofici i dites llicències en us pacífic, com correspon.

E i al contrari que aquest els presos dits , tenim que Berenguer Ranconic fou per dita universitat llicenciat de...

Aquí trobem l'Estudi General d'Arts i Medicina de la ciutat de Barcelona i al citar unes altres universitats de l'Estudi d'Arts i Medicina, sense el concepte de *General*, hem de creure que es tracta d'universitat espúria per intrusió, falsa perquè concedeixen el que no poden concedir; pels privilegis del rei a l'Estudi General i les Constitucions de Catalunya, que diuen que els estudiants han de llegir i estudiar els llibres de Medicina en un Estudi General. Altra cosa seria que es referissin a Estudis General d'Arts i Medicina amb privilegi del Papa, l'emperador o el rei, que poguessin existir amb legalitat.

A continuació apareix un nou personatge: Berenguer Ranconic, al qui li fou donada llicència de... Hem de suposar que li donaren una llicència per exercir la cirurgia.

Però aquí a la línia 14, ens trobem ratat la primera part del document, les línies 14 a 24 no estan completes. Apareixen els següents conceptes : -*fou per a sí concedit l'instrument i sellat...* ; - *dit Recondit habitual...*; - *tenir dicte Amiguet per ventura, es fill del dicte*; -*la universitat...*; - *jurà el seu ofici...*; - *d'acord amb la veritat, violar les constitucions de Catalunya no deuen...*; - *a la ciutat de Manresa i dictes Ranconic existents*

A partir d'aquest punt (línia 24), el document torna a estar íntegre si bé augmenten els rastres de les humitats. Ara apareix un nou personatge: don Pere d'Auro i (o Ansó), podria ser el senyor feudal de la zona pirenaica de la Vall d'Ansó al N.O. d'Osca; al que segueix la paraula "*veguerunt*", en un principi traduirem veguer però, en els documents aquest ofici és el "*vicari*" i encaixava millor en el text "*veieren venir*". Són coses que es poden seguir investigant.

Seguirem el text del document a partir de la línia 24-25

"A don Pere d'Auro (o d'Ansó) veieren venir a la dita ciutat de Manresa i ell mateix interrogà si exercia dit ofici i per quina autoritat, en que el dit Ranconic estengueren els instruments autèntics, fou llicenciat per dita universitat i a ell fou concedida, de on el dicte Amiguet no hi era ignorant màxim, que va rebre dels vassalls, consumir malament tractar tan de executar, com de paraula del dit Ranconic entre el demás. En recte que la dita universitat convenia al dit Ranconic, que no podrà dir dita llicència i com ... fos no subjecte pel dit Ranconic a dita universitat... de si furar emportar-se res i el demás, començà la paraula contra la dita universitat, al preferir que per fi els arrestaren per la propia autoritat del dit Ranconic, aquest que fos el cinquè de dita llicència i que per fi, al dit Ranconic veieren venir per redimir les vexacions, que- per sí... no observant de si la dita llicència que en oprimint i tenint d'engollir l'arresta que ell sigui en principi quatre lliures de un ducat de allà, en un principi robar en veritat bé, que donar quasi seguretat reberen a cert temps "

Al mig de la línia 39 apareix un Ítem. Continuarem de la pàgina 39 a 50:

- *“Així mateix i donat que el relator-ponent local d'aquest Principat, impugnà aquesta universitat, oprimint les seves llicències i examinats, dient que no podia concedir-les, que pel privilegi de la dita- universitat damnificada subsisteix... amb cinc-cents florins d'or... igualment i sòlidament en altres. cinc cents a Ranconic*

És difícil per nosaltres entendre el que exposen, els citats florins d'or estan assenyalats al marge, semblen una multa o la quantitat per seguir expedint llicències. A partir de la línia 51 i fins a la 56 és difícil traduir i transcriure, falta part del document i les línies estan incompletes al centre i a la part esquerra del text. Només trobem aquests dos conceptes intel·ligibles: *“les constitucions Pau i Treva pragmàtica ja dita”.... “i pràctica acostumada i dels dits síndics, firmar de justícia i jurament”.*

A partir de la línia 57 fins al final estan íntegres.

- *“sobre la bona sortida de la dita universitat, consciència i equivocar-se, que x ..a l'augment .. inrans ..en ella continguda en que cela ..riedere.. ser vera i riedere - no apartar-se i per lauda i per firmar la predita oferta de la informació suplicant fa ortius.. per la justícia complements sigui de la justícia ditai ja que el treball implora que ell sigui benigne i salva la justícia, agregar, reprimint, interpretant, i corregint, en altre sentit l'esplendor i protestant al màxim i pagar el dispendi”.*

3 - TERCER DOCUMENT. Es una quartilla amb l'encapçalament “ Iesus ”, (bossa núm. 15)

Tracta de que el procurador - advocat fa una querella de Pau i Treva al Tribunal. A continuació de la querella, en un annex es posa el dia i la relació o solució que el jutge ha donat de tres dies.

“Ara fa poc evocant el mestre Antoni Amiguet ha presentat querella com si fos un trencament de Pau i Treva contra la universitat i Col·legi de metges i cirurgians de la present ciutat. I que en dita universitat junt al pupilatge està vidua i inhàbils els professors, per això la dita universitat demana restitució completa com altres vegades ha demanat en contra i en temps passat i demés altres coses i de les quals ja ha fet petició i que li són perjudicials o nocives i produí el reial privilegi i com d'ell les clàusules i efectes, així el presenta per demanar la restitució ad integrem, protestant i pagant dispendis.” .

El secretari a continuació escriu el següent:

Dia XXIII 23 d'agost any 1505 per respondre dintre de tres dies i es copien els documents presentats i es presentin a l'altra part amb la suplicació de la cèdula en la querella de Pau i Treva i pactar per la present i fou signada a principis per indicció per el dit *Pere Belloch i per Ros* .

És clar, pels documents exposats, que estem davant de guerres feudals particulars entre els metges, en un país molt feudal. Recordem l'assemblea eclesiàstica de Pau i Treva de Déu i l'abat Oliba i bisbe de Vic a Toluges del Rosselló (any 1027) i l'assemblea civil i el rei Alfons el Trobador a Fontdaldara o Fondarella (any 1173), amb el naixement de les pragmàtiques i constitucions de Pau i Treva. Al tombant del segle XIV la doctrina legislativa fou completada per Jaume Callís amb el seu *Tractat de Pau i Treva* (maig de 1398-juny de 1400). A final del segle XV aquesta obra tenia molta difusió i fou impresa a Barcelona al 1518. Aquests documents exposats són del 1505.

IV- GRADUATS i LLICÈNCIES, en el període de 1516 a 1532.

Not. Lluís Lunes. Reg 296/46 Bossa

Al llibre de "*L'Estudi General d'Arts i Medicina*" a la pàg. 59, està escrit que:

"Creiem que en el període de 1512 a 1533, el més baix en to de la institució de l'Estudi General d'Arts i Medicina fundat pel rei Martí: no trobem qüestions com les que hem seguit, potser perquè estaven pagant les dues penes de mil florins d'or imposades pel rei i la reina Germana de Foix" .

Es referia als plets entre els metges a la Reial Audiència de 1513 a 1533.

I només poguérem considerar de forma secundària el fet de 19 de juny de 1519, que la reina Joana i el seu fill Carles escrivien als oficials perquè prestessin el seu concurs als Protometges reials en l'exercici de les seves atribucions, perquè hi havia alguns metges, cirurgians, apotecaris i altres persones, que no volien obeir els seus mandats.

En el període de 1516 a 1532 hem trobat, en les noves investigacions, referències de graduacions i concessió de llicències. Són:

- Dels graus acadèmics de "*licenciat, mestre i doctor*" en una sola sessió, i són:
 - Juan Liula, diòcesi de Tarragona, el 17 de març de 1521
 - Narcís Solà, de Barcelona, a 20 de juny de 1526

Manuel Riera Blanco

- Dos graus de batxiller en Medicina. Són:
 - Jaume Bofill, originari de Girona, el 3 de novembre de 1516
 - Guillem Barrot, ciutadà de Girona, apotecari, el 16 de març 1526
- Quatre llicències per practicar la cirurgia, que corresponien a :
 - Jaume Ferrer, de Tortosa, a 29 de setembre de 1517.
 - Salvador Vinies, de Vilafranca del Penedès, el 5 de novembre de 1518.
 - Francesc Roig, de Tortosa, el 29 de maig de 1525.
 - Francesco Pila, de la ciutat de Sacer a l'illa de Sardenya, el 5 de novembre de 1526.

Els noms que citem corresponen als documents notariais, molt acceptables de cal·ligrafia, redacció i conservació.

Podem seguir els professors de l'Estudi que intervenen en la concessió dels Graus i Llicències :

- En quant a concessió dels graus de **Llicenciat, Mestre i Doctor** en Medicina al mateix temps, intervenen pocs professors:
 - Bernat de Casaldòvol com a canceller

Els professors mestres d'Art i Medicina col·legiats al nostre *Studi* :

Guillem de Pedralbes
Rafael Forts
Bartomeu Rull

Al graduar a Narcís Solà està absent el mestre Bartomeu Rull

- En els graus de **Batxillers** de medicina intervenen:
 - Bernat de Casaldòvol, com a canceller
 - Guillem de Ribesaltes com a presentador
- En les concessions de les **Llicències d'exercir la cirurgia**:
- A l'examen de *Jaume Ferrer*, l'any 1517, hi eren presents:
 - Bernat de Casaldòvol, canceller
 - Joan Escardó, Batxiller en Medicina i citen *un col·legii magiore*
 - Guillem de Pedralbes i Rafael Fors, mestres d'Arts i Medicina
 - Gregori Maldovell i Antoni Vilardaga, batxillers en Medicina

- A l'examen de *Salvador Vinies*, l'any 1518, hi eren presents:

Bernat de Casaldòvol, canceller
Joan Aguilar, cirurgià i batxiller en Medicina, com presentador
Ferdinando de Ayerbe i Rafael Fors, mestres d'Arts i Medicina
Pere Puig i Narcís Solà, cirurgians i batxillers en Medicina

- A l'examen de *Francesc Roig* a l'any 1525, hi eren presents:

Bernat de Casaldòvol, canceller
Joan Escardó, Cirurgià i Batxiller de Medicina
Guillem de Pedralbes i Rafael Fors, mestres en Arts i Medicina
Antoni Vilardaga i Jeroni Masnovel, Cirurgians i Batxillers en Medicina

En el cas de *Francesco Pila* l'any 1526, hi eren presents:

Bernat de Casaldòvol, canceller de l'Estudi General
Joan Aguilar, Cirurgià i Batxiller en Medicina
Guillem de Pedralbes i Rafael Fors, mestres en Arts i Medicina
Antoni Vilardaga i Pere Puig, Cirurgians i Batxillers de Medicina

Respecte a *Narcís Solà*, després *Narcís de Solà*, tenim una prova que inicia la seva professió com a cirurgià. També apareix un document en relació a la venda d'unes cases del Mestre Bernat de Casaldòvol com a fill de Bernat Caldofo, apotecari, i de la seva muller.

Es refereixen:

Al testament de Bernat Caldofo
al testament de la seva muller i
al testament del dit Bernat de Casaldòvol

L'última cita de Bernat de Casaldòvol és el 26 de novembre 1526

També existeix un plec de dos folis units, escrits en tres de les quatre bandes (lloc 14). Hi ha un forat gran al mig del text que ha estat restaurat .
La data és de 26 gener de 1532; sembla que elegeixen canceller a Rafael Benet i actua de notari Joan Lunes.

V- CONCLUSIONS

Posem fi en forma de síntesis conjunta, com a resum, el que s'ha documentat:

1-Insistim en que resulta absurd dir dels ensenyaments de la institució

reial, que era una Facultat de Medicina, quan era un Estudi General de Medicina i poc després un Estudi General d'Arts i Medicina. Sols es citat com a *Medicina i Arts*, en l'edicte de correcció, escrit en llengua llatina de 15 de setembre 1402 (ACA. reg. 219, fol. 199v-200) i com *Estudi de Medicina*, en dues cartes escrites en *romancio-valencià* el 7 de novembre de 1402 (ACA reg. 2245 fol. 56).

2- Sorprèn que només els reis parlen de respectar les Constitucions de Catalunya amb bé de la ciència, en els documents exposats dels reis Martí i Alfons el Magnànim. Tenim antecedents del segle XIV de quatre reis d'Aragó que no volien es confonguessin els mestres que tenien ciència amb els que mancaven d'ella.

3- A pesar de cinc Constitucions de Catalunya, es presenta el cas d'una espúria "*universitat*" que imparteix docència de Medicina i Cirurgia i expedeix diplomes, com si fos un Estudi General. Potser per aquests *costums* els reis han d'insistir tant sobre complir les Constitucions i separar els que tenien ciència i els que no en tenien.

4- Es d'interès el Cartulari pel privilegi del Papa i la deducció d'haver demanat la butlla pontifícia al Sant Pare d'Avinyó i al de Roma, cosa que tenim en estudi. I sobre tot, el fet que en el cartulari no hi figuri cap privilegi de la facultat d'Arts. Al 1534 s'iniciaren les activitats; després del privilegi de l'emperador Carles existia a l'Estudi un Canceller d'Arts del que després no en parlaren més. Aquest fet anava contra els privilegis de l'Estudi General d'Arts i Medicina, una vegada complet l'edicte de correcció, en que només podia existir un Canceller General per les Arts i la Medicina, però en les seves funcions, actuant independent en les dues ciències.

5- Entre el metges del període de 1516 a 1532 notem que hi predominen els de procedència de Cirurgia, inicialment cirurgians, que després passen a obtenir graus de Medicina, i no refereixen el grau d'Arts que poguessin haver obtingut, com succeeix a partir de 1534, i al mateix Narcís de Solà canceller de 1539 a 1557. Els cognoms d'Amiguet i Bofill també hi apareixen com a Mestres d'Arts i Medicina de l'Estudi.